

Олег ПОПОВ

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ЗОНА ВІДЧУЖЕННЯ НИНІШНІЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН

Олег Сергійович Попов народився в м. Омську. У 1966 р. закінчив фізфак КДУ і працював там на кафедрі астрофізики. 1977 р. захистив кандидатську дисертацію. В зоні відчуження працював з перших днів аварії на Чорнобильській АЕС. Був провідним науковим співробітником ДМП "Радіаційний моніторинг".

26 квітня 1986 року кілька потужних вибухів в активній зоні четвертого енергоблоку Чорнобильської атомної електростанції перетворили частину його в хмару уламків. Ядерний джин вирвався з пляшки.

Яким стане наше життя після Чорнобиля? Зараз можна відповісти лише на те, яким стає воно в Чорнобильській зоні відчуження. У повітря України та й світу викинуто близько 450 різних видів радіонуклідів. Спочатку це був ізотоп нетривалого існування — йод-131: він давав до 90% активності в перші дні після аварії. Але з припиненням викидів короткоіснуючі радіонукліди зникали. Нині радіоактивне забруднення ґрунтів зони — це набір тривалоіснуючих радіонуклідів: цезій-237, стронцій-90, плутоній-238 — 242 та америцій-241.

Край, понівечений Чорнобильською АЕС, здавна іменують Поліссям. Ця тепла благодатна земля, де вистигають абрикоси та родять волоські горіхи, до страшної аварії була санаторно-курортною зоною й чи не найголовнішою гдувальницею Київщини. Чи скоро воскресне цей край?

Чи повернеться ситуація в зоні відчуження ЧАЕС до свого попереднього стану як маятник, чи зміни в ній необоротні і вона насамкінець сягне якогось іншого стану рівноваги з новим набором біоценозів?

Внаслідок Чорнобильської катастрофи в перший рік із забрудненої радіацією зони було евакуйовано 115 тисяч людей. У 1987 році за межами 30-кілометрової зони було відселено ще кілька десятків населених пунктів, і евакуація планується й надалі.

А тим часом, не в змозі обжитися на чужині, люди повертаються до рідних домівок, незважаючи на радіацію. Без дозволу повернулось і мешкає зараз у зоні відчуження близько семисот осіб.

Поховане село під Чорнобилем.

Поряд із радіоекологічними, у зоні існують інші проблеми, з-поміж них — кілька першочергових:

1. Проблема сільськогосподарських угідь. Уже вісім років бур'яни запанували на раніш оброблюваних ланах, і це впливає на хліборобство сусідніх районів.

2. Проблема лісових масивів. До 1992 р. ліси зони відчуження були практично без догляду. Це викликало багато питань (протипожежна безпека, загроза розмноження лісових кліщів та їхнього поширення в прилеглих до зони лісах тощо).

3. Проблема диких тварин. Вже відомо, що диких кабанів стало стільки, що місяцями зник навіть трав'яний покрив. А вовки — що станеться, коли розплодяться й вони? Окреме питання — рознесення тваринами й птахами радіаційного бруду.

4. Проблема викидів в атмосферу та воду шкідливих речовин. Ця проблема в зоні відчуження, де відсутня промисловість, не така вже й гостра (якщо не брати до уваги радіаційну забрудненість). У Києві вона набагато гостріша. В списку найбільш забруднених міст колишнього Радянського Союзу столиця України займає вже часом і п'яте місце!

5. Проблема санітарного стану водойм та повітря. У відповідності із Законом України "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення після Чорнобильської катастрофи" адміністрації зони відчуження доручено відповідати за оперативне та об'єктивне й повне інформування населення про екологічний стан зони відчуження. Тому з 1993 року в Чорнобилі видається "Бюлетень екологічного стану зони відчуження". В його чотирьох розділах оцінюється стан ґрунтів у зоні, стан повітря, стан водних об'єктів, а також флори й фауни.

В якому ж стані перебувають на дев'ятому році після катастрофи ці екосистеми?

Забруднення ґрунту в зоні відчуження в середньому в сто разів більше, ніж до катастрофи. Особлива увага надається вивченню глибини забруднення в ґрунті. На не порушених ландшафтах до 90% радіонуклідів міститься на глибинах до десяти сантиметрів; на колишніх ланах проникнення більше.

Найбільш рухомою компонентою природного середовища є повітря. З цього боку людям, які живуть і працюють вахтовим методом у зоні відчуження, значної небезпеки немає.

Географічне розташування зони визначило її вирішальний вплив на радіологічний стан основної водної артерії України — Дніпра. Якщо з повітряними потоками за межі зони відчуження виносяться всього десятки кюрі радіоактивності щороку, то з водою — дощовою, річковою та підземною — виносяться до десяти разів більше. Дані, що їх опубліковано в бюлетені, свідчать: води зони — поки що в безпечному стані. Однак ця безпека може бути порушена під час потужних повеней, що спостерігаються раз на 7-10 років на річці Прип'ять та інших водотоках Чорнобильської зони відчуження.

Що стосується сільськогосподарської продукції, що її тут вирощують, то радіоактивне забруднення тепер нижче гранично допустимих концентрацій.

Якщо когось із читачів зацікавить "Бюлетень екологічного стану зони відчуження", з питань його придбання можна звернутися за адресою: 255630, Київська область, м. Чорнобиль, вул. Радянська, 14, Адміністрація зони відчуження.

